

LISTY
GENEALOGICKÉ A HERALDICKE
SPOLEČNOSTI V PRAZE

ACTA
GENEALOGICA AC HERALDICA

Číslo 13

Červen 1971

RŮZNÉ ZPRÁVY

Náš člen Ing. Jaroslav Bernard z Prahy nám zaslal toto upozornění: V Minimu Dr. Palivce na str. 7 je uvedeno, že ve Státním archivu severočeského kraje jsou uloženy matricy v pobočce v Litoměřicích a gruntovní knihy v depozitáři v Děčíně. Na základě svých zkušeností z posledních bádání chci upozornit, že gruntovní knihy, i jiné fondy z patrimoniálních archivů, jsou také uloženy v depozitech pobočky archivu v Žitenicích v Litoměřicích. Jsou tam např. bohaté fondy lobkovického panství Roudnice, valdštejnského a aehrenthalského panství Turnov - Skály, Semily, Český Dub atd., pravděpodobně značná část bývalého krajského archivu v Liberci.

V časopise Mykologický sborník č. 8 - 10, s. 134 - 136 upozorňuje ředitel poděbradského muzea Dr. Svatopluk Šebek na zajímavý případ užití houbařského motivu v české heraldice, s nímž se setkal při revizi státního seznamu nemovitých památek v roce 1969 ve Vykání v Českého Brodu. Jde o tvarovaný pískovcový kámen, vsazený do cihlového zdiva, v němž plasticky vystupují tři houby velmi přesně provedené tak, že autor článku v nich poznává plodnice tří hřibovitých hub z podčeledi Boletoidae Sing.

Připustíme-li, že skutečně jde o torzo kamenného erbu, pod nímž další vsazený kámen určuje letopočet 1536 majetnictví usedlosti a srovnáme-li s literaturou (Sedláček - Kolář II, s. 191) lze připustit, že tu jde skutečně o mluvicí erbovní znamení zemanského rodu Hřibů či Hřibských ze Hřibů či Hřibů, rodu, který tu v pol. 16. stol. seděl. Z jeho příslušníků jsou známa jen tři jména: Jan, Šimon a Ondřej. Pokud by šlo o mluvicí znamení přichází ještě v úvahu štít Hřibovského z Bělčovic (Král, s. 255), ten však má v červeném štítě čtyři zlaté hvězdy. Autor článku se domnívá, že tato památka svým ojedinělým námětem je snad nejstarší doklad houbařské tematiky v naší heraldice. Článek je doprovázen názornou fotografií.

vP

Historický kroužek při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích Dukelská č. 1 vydává 8. ročník 1971 VÝBĚR Z PRACÍ ČLENŮ. Prvé číslo letošního ročníku ukazuje na bohatou úroveň svého obsahu. Pro rodopisce jsou zde články: Jiří Zálaha - Odúmrtí právo na Vimpersku; Jakub Turek - Historie kontribučenských sýpek I. díl; Jiří Stach - Staško ve světle starých katastrů; Berní rula; Jaroslav Řičanský - K rodopisu Josefa Němce; Václav Starý - Prachaticí píší do Kardašovy Řečice (r. 1580); týž - Matyáš Cervus v Prachaticích (r. 1562); František Pavel - Co stály nevěsty na komařickém panství (r. 1745). V drobných zprávách je zpráva o lidové architektuře v Bavorovicích, o hrobce Malovců v Bílé Hůrce (r. 1552 - 1620), o rychtě v Pištině (r. 1619), o držitelích dvoru Vranínu, o rychtě v Záblatci, o klášteře v Čes. Krumlově, o obci Přídolí, o hrobce v kostele v Jindřichově Hradci, na Prachaticku o Bajerově u Červené a o pamětních kamenech u Bavorova (r. 1520). Brožura velikosti A5 je o 58 str. za režijní cenu 6,- Kčs. Předplatné přijímá JČM na 1/2 roku (2 čísla - 12,- Kčs) nebo na celý rok (4 čísla - 24,- Kčs).

vG.

IN MEMORIAM NAŠICH ČLENŮ

Dne 21. dubna t. r. opustil naše řady pan Jan Dušek z Mladé Boleslavi; farář Jednoty bratrské v. v., v požeňnaném věku 76 let. Narozen 10. 12. 1894 v Horní Čermné, kolébce svého rodu, byl po léta pilným rodopisným badatelem rodů zde usedlých, zvláště pak Dušků, ze kterého pocházela i manželka zesnulého. V posledních letech života dokončil místopisy obcí Horní a Dolní Čermná a také dopsal kroniku svého života, zasvěceného kazatelské činnosti. Ještě koncem minulého roku zaslal výboru naší společnosti své návrhy na grafickou úpravu vývodů. Smrt přerušila však jeho další práci. Čest jeho památce.

Výbor GHSP.

Týdeník Nástup v okrese Chomutov uveřejňuje od 9. čísla 1971 znaky měst a obcí okresu. Jsou to místa: Chomutov, Kadan, Hora sv. Šebestiána, Kovářská atd. Popisy znaků doprovází stručným historickým nástinem okresní archivář Vladimír Vítek.

V g

Vlastivědná ročenka Okresního archivu v Blansku 1971, zredigovaná PhDr. Janem Skutilem s redakční radou a nedávno vyšlá nákladem ONV v Blansku [cena 22,- Kčs], je záslužnou regionální publikací povětšinou s vlastivědnými články, obírajícími se Blanenskem a přilehlými oblastmi. Z těchto článků řada jich má genealogický nebo demografický námět. Miloslav Trmač uvádí statistická data o obyvatelích křetinského panství na Kunštátsku, obsažená v solním rejstříku tohoto panství z r. 1750. Boh. Schwarzer napsal příspěvek ke genealogii rodu Šmidků původem z Bystřice nad Pernštejnem, z něhož pocházel moravský obrozenecký pedagog a literární historik Karel Šmidek. Několik rodopisných údajů má i článek Jana Čecha, Názrtek životopisu spisovatele Františka Čecha (1875 - 1952), který pocházel z rodu rychtářů v Dlouhé Lhotě na Kunštátsku. Životopisnými články jsou: RNDr. Emil Hachler šedesátiletý (Jan Skutil) K sedmdesátinám MUDr. Vladimíra Zapletala (Jaroslav Obermajer), Univ. prof. PhDr. Rudolf Fischer šedesátiletý (Jan Skutil), Živý odkaz prof. Dr. Franka Wollmana (Jan Skutil) a konečně Památce prof. Dr. Josefa Skutila - putování k jeho předkům (Jan Janásek, Skutilův rod žil ve Vysoké n./Labem, dnes městské části Hradce Králové). V letošním blanenském sborníku je také referováno o Genealogické a heraldické společnosti v Praze a její publikační činnosti (Jan Skutil, Poznámky ke genealogickému badatelskému zájmu a k jeho úkolům).

VJS.

Názvy století v italském uměleckém pojetí se liší od našich obvyklých názvů století například
quattrocento - 15. století
cinquecento - 16. století

vG

Sedlákovy: Tabulky ku převádění dat a

Palivcovo: Minimum pro rodopisce a heraldiky

můžeme Vám ještě dodat. Propagujte doprodání nákladu i svým přátelům a knihovnám. Objednávky provádějte např. korespondenčním lístkem u redakce GH-Lístů a vyžádaná knížka Vám bude zaslána se složenkou pošt. spořitelny.

Karel Liška

K OTÁZCE ERBU MĚST PŘIBYSLAVĚ A POLNÉ

Ve dvojčísle 3 - 4 Erbovních sešitů z prosince r. 1969 vyběl Dr. Karel Schwarzenberg k řešení otázky, zda jsou tři ryby v pravé čtvrti dolní poloviny děleného štítu města Přibyslavě odkazem na erb tří kaprů Žejdiců z Šenfeldu či na tři štiky, které byly podle nějakého starého zápisu znakem právě onoho Přibyslava, po němž se toto město jmenuje. Škoda jen, že Dr. Schwarzenberg necituje tento starý zápis, který by přý mohl vnést do celé věci naprosté jasno.

Abych mohl projevit svůj názor, cituji nejprve hlášení purkmistra města Přibyslavě F. Skřivana krajskému úřadu v Čáslavi ze dne 22. července 1834 (Archiv Národního muzea, Eichlerova sbírka; z této sbírky jsou i ostatní pečeti, reprodukovány v tomto článku):

Wohllobliches k. k. Kreisamt

In Erledigung des k. Kreisschreibens vom 7. Juni 1834 Z. 306 praes. werden die Abdrücke des Siegels der Municipalstadt Przybislaw mit der Anzeige eingesendet, dass hierorts nicht sichergestellt werden kann, von wem und in welchem Jahre dieses Siegel der Stadt erteilt worden ist; doch dürften die zwei Messer sammt der Herzogskrone vom Viktorin Herzog von Minstenberg, Grafen von Glatz, Herrn von Kunstadt und Podiebrad als Schutzherrn der Stadt,

die wietern auf dem Schilde vorkommenden drei Fische mit den über einander gelegten Eich-
Aesten ein Wappen der Familie Zeidlitz von Schönfeld als damaligen Besitzer der Herrschaft
Polna, Pržibyslaw, Chotzen und Zwolenowes und im Jahre 1598 dem Stadtsiegel beigefügt wor-
den sein.

Pržimislau[?] am 22. Juli 1834

F. Skřivan
Bürg[ermei] ster

Obsahově je toto hlášení zcela bezcenné, pan purkmistr projevil v něm také pramalou znalost erbu své vrchnosti, když přisuzuje vinařské nože Dietrichsteinů vévodům Münsterberským,

Citovaný přípis nasvědčuje také tomu, že pan purkmistr snad ani nevěděl o listině Františka z Ditrichštejna ze dne 4. 4. 1631 v městském archivu, v níž se mimo jiné praví: "Za desáté: A poněvadž od starodávna jistého erbu a pečeti pro důležité své obecní potřeby užívali, takový erb netoliko jim schvalujeme, ale také nížeapsaným způsobem obnovujeme. Předně mají štít na pole rozdělený, jehož vrchní polovice červené pole má a na něm v prostředku dva nože z erbu rodu našeho na kříž přeloženy a nad nimi knížecí klobouček. V dolní pak polovici štítu dvoje pole se spatřuje, jedno žluté a na něm dvě opálené sukoviny pošikem přes sebe položeny, druhé pole modré neboližito nebeské barvy a v něm tři ryby jako plovající, jakožto všechno malířským kumštem a uměním zřetelněji a patrněji v tomto listu našem vyjádřené se spatřiti může. Kteréhožto erbu častopsaný ouřad a obec bud pro ozdabu města malovaného, neb na pečeti k potřebě své a k pečetění listů všelijakých vyřtého a k tomu vosku červeného užívati moci budou". (Okresní archiv Pohled, archiv města Přibyslavi, č. i. 8)

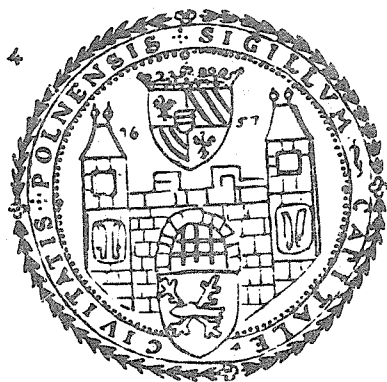
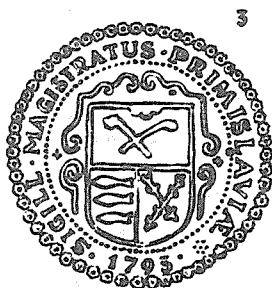
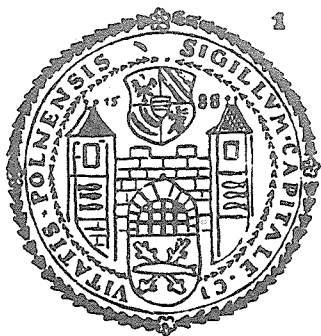
Purkmistr Skřivan může však mít pravdu, jestliže přisuzuje erb tří ryb Žejdicům, a opodstatnění této domněnky přináší srovnání s erbem sousedního města Blné, s níž měla Přibyslav většinou shodnou vrchnost.

V pečetním poli města Polné vidíme od 16. století vždy dvě věže, spojené navzájem zdí s otevřenou branou. Tak už na pečeti ze 16. století, na níž jsou kromě hradu ještě dva znaky, v bráně erb skřížených ostrvů, přes něž je položena podélně ryba, a nad spojovací zdí erb vévodů Münsterberských, v prvním a čtvrtém poli čtvrceného štítu minsterberská orlice, ve druhém a třetím poli kládké kosmé pruhy a v srdečním štítku erb kunštátský. Není sporu o tom, že je znak nad branou památkou na držbu Polné vévodvy Münsterberských v letech 1463 až 1515, měly-li by však být skřížené ostrve ve bráně považovány za erb Ronoviců, kteří drželi Polnou od první poloviny 14. století až do poloviny století následujícího; tu třeba vysvětlit, proč byly přeloženy rybou. Tu možno snad vyslovit přesvědčení, že tu jde o kapra z klenoty pánů z Lichtemburka, jímž se tato větev Ronoviců na Polné a jiných statcích lišila od ostatních větví s klenotem křídla.

Tentýž obraz jako výše uvedená pečeť mělo i datované pečetidlo z roku 1588 (obr. č. 1), navíc jsou tu však na obou věžích štítky se třemi rybami nad sebou, na pravé věži vlevo a na levé věži vpravo plovoucí. Je naprosto zřejmé, že byly tyto štítky na pečetidlo dodatečně vyřity, když r. 1597, tedy devět let po pořízení typáře, koupil Polnou majitel tohoto erbu, Hervík Žejdlík z Šenfeldu. Tento erb Žejdlíků zmizel zase z pečeti města, když konfiskované panství polenské koupil r. 1623 kardinál František kníže z Dietrichsteina a r. 1626 listem ze dne 24. prosince navrátil městu svému Polné jeho privilegia a nadání, které bylo po bitvě bělohorské propadlo, a propůjčil mu též některé nové milosti, zejména jarmark nový a obnovení erbu a pečeti jeho obyvatelů tak, "aby nosili štít, v němž dvě věže bílé s krovky červenými a uprostřed jedné každé věže pole šikou ležící a červené a žluté, a v tom každém dvojím poli dva nože z erbu ditrichštejnského, mezi těmi věžmi brána s mříží žlutou, na vrchu brány štít s čtyřmi polemi žlutými a červenými, na vrchu téhož štítu klobouk neboližito koruna královská, uprostřed jiný bílý štítek s třemi štyrchy červenými [?], v horním poli většího štítu orel černý s roztaženými křídly [?] a druhý v dolním tomu podobný; třetí štít bílý dole pod branou uprostřed s dvěma křížem přeloženými ostrvemi a přes ně kapr žlutý.....".

Dietrichsteinů udělený erb se zřejmě nesprávně blasonovanými barvami vidíme na otiscích velkého pečetidla polenského z r. 1657 (obr. č. 4), avšak v 19. století po svědectví Ströhlha, Widimského, Sedláčka i jiných stalo se zvykem kreslit znak Dietrichsteinů jen na pravou věž, kdežto na levé se opět objevily šenfeldské červené ryby v stříbrném poli, a tak je tomu dodnes.

Poučení znakem Polenských můžeme přistoupit k popisu znaku Přibyslavě. V pečeti Přibyslavských byl původně erb skřížených ostrvů před věžovitou branou, erb jejich pánů z různých větví rodu Ronovů ou 2.pol.13.st. až do r.svatby Žofie z Pirkštejna s Viktorinem z Münsterberka 1463. (Tak např. na pečeti ze zeleného vosku z r. 1415 v archivu Havlíčkova Brodu.) Co se dalo v 16. století, žel, zatím nevíme. Jisté je jen tolik, že od časů dřívě jmenovaného kardinála

Kreslil Karel Liška

Dietrichsteina užívá Přibyslav děleného štítu, jehož horní polovinou je obměněný znak Dietrichsteinů (zlato-červeně dělený štít a na něm skřížené stříbrné vinařské nože se zlatými střížkami pod knížecím kloboukem), kdežto dolní polovina je polcena, vpravo jsou tři červené ryby ve stříbrném poli vpravo plovoucí a vlevo skřížené ostrve ve zlatém poli.

Po srovnání se znakem Polné sotva lze pochybovat, že ony tři ryby vešly ve znak Přibyslavě, když tato zároveň s Polnou vešla v držbu Šenfeldských. Avšak na rozdíl od Polné udržel se znak Šenfeldských jako složka erbu Přibyslavě i za Dietrichsteinů - tak alespoň v pozdějších dobách, např. na pečetidle z r. 1793 (obr. č. 3). Důvod, který uvádí Dr. Schwarzenberg, že by erb rebela nemohl zůstat v pečetním obrazu města, není opodstatněn. Právě Liberec, kterého on vzpomíná, měl v pečeti rodový štít Raedernů, kteří po Bílé hoře emigrovali, a přesto jejich znak zůstal ve znaku Liberce do dneška. Nemohu ovšem zapřít, že se objevuje znak Přibyslavě v době po třicetileté válce i bez šenfeldských ryb, na př. na nedochované pečeti asi z 2. poloviny 18. století, na níž se vidí jen skřížené ostrve a nad nimi dietrichsteinské nože na svislo postavené (obr. č. 2). Tato pečeť nemá však plnou průkaznost, protože byla komponována jen jako pečetičko pro běžnou potřebu a zřejmě byla k tomuto účelu sestručena jak v opisu, tak i ve znaku.

Literatura

Alois Přibyl, Erb a pečeť města Polné. Jihlava, Muzeum Vysočiny 1965. 31 str.

Jest mnoho učenců, kteří napíší obsáhlá díla, nepřinášející lidstvu užitek do té doby, než se námětu chopí duch, který látku přepracuje do srozumitelného podání.

Václav Elznic NĚKOLIK POZNÁMEK K 230-LETÉMU VÝROČÍ F. J. VAVÁKA MILČICKÉHO.

V řadě známých starých selských rodů v Čechách zaujímají Vavákové jedno z nejpřednějších míst, a to díky populárnímu mnohokrát diskutovanému Františku Janu Vavákoví, rychtáři a písmáku z Milčic kraje Poděbradského. Narodil se v Milčicích 26. října 1741 a zemřel tamtéž 15. list. 1816 v 10 hodin dopoledne, přeživ svou manželku Barboru, roz. Poupovou o 1 rok a měsíc, s níž před 4 lety oslavil zlatou svatbu (Paměti VII - 132). Již na svého života byl tolik znám, že publikace o něm jako vzorném hospodáři a vlastenci vyšly tiskem ještě za jeho života, česky i německy. Jednou však z posledních je vynikající studie Fr. Kutnara: František Jan Vavák (Praha 1941).

Tím více překvapuje, jak samotní Vavákové až do dnešního dne věnovali málo pozornosti vlastnímu rodopisu. Neznáme žádný, a tak jediným pramenem zůstává již po 70 let poměrně obsázná studie poděbradského lékárníka a horlivého vlastivědného badatele Jana Hellicka, uveřejněná ve 3. ročníku "Věstníku kraje Poděbradského" z roku 1900 (v Univer. knih. sign. 54 D 156 43) pod názvem "Rod rytířů Vaváků z Adlaru". Vycházejí z predikátu, který užívali Vavákové na přelomu 15. a 16. století, sestavil Hellich všechny rody, které se psali z Adlarů: z Žerotína, z Winterberku a z Petršpurka, Žďarští ze Žďáru, Čejkové a Dvorečtí z Olbramovic, z Kryr, vladykové z Komářic a Milčikova, z Lipčec, ze Zahrádky, z Krchleb, z Nechvalic, nejstarší páni z Vlašimi a odnoží Čechů z Nemyčovsi, z Vraného, z Ročova a konečně páni z Kolovat, připomínání teprve od r. 1447, a o málo mladší Valhounové a Osovští z Adlaru.

Byli tudíž v Čechách Vavákové dávno před tím, než Karel Vavák, zvaný Vyšerovický, který, podle Vaváka rychtáře, byl jeho praděd a držitel tvrze, dvora a vsi Vyšerovice (dnešní Vyšeňovice) u Českého Brodu, a současně vnuk vůbec nejstaršího známého Vaváka Jana, sedláka z Nové Vsi r. 1586, k němuž se ještě vrátíme.

Hellich poznamenává, že nejstarší Vavákové z Adlaru se psali z Vlkové nebo z Vlčího pole. Nejvyšší purkrabí pražský Jindřich z Hradce (zemřel r. 1399) ovdověv, vzal si za manželku vdovu Vavákovou z Vlkova. Z prvního manželství s Eliškou z Haideka pocházel Jan Vavák z Hradce, horlivý katolík a nejvyšš. praž. purkrabí v letech 1412 - 13 (zemřel r. 1420 v Telči na Mor.); z druhého manželství se narodil Oldřich, který se r. 1405 zasnoubil s Markétou z Kravař. Když král Zikmund věznil svého bratra Václava na Bezdězi a pak v Rakousích, ustanovil jako gubernátora král. českého r. 1403 své zástupce, mezi nimiž byl i Oldřich Vavák. Na stížný list koncilu kostnickému ze dne 2. září 1415 připojili svou pečeť svorně oba bratři: Oldřich Vavák z Hradce, i Jan Vavák z Vlkova. Jan z Vlkova měl se svou manželkou Marií Loreckou z Olkuše syny Václava a Petra, na které pamatuje strýc Oldřich ve své závěti, z níž Hellich cituje z originálu archivu kutnohorského listinu z Boží milosti krále českého a markrabě moravského Vladislava, danou v Praze ve středu po sv. Anně r. 1469, adresovanou šepmistřím a radě Hor Kutných: "Dali jsme sobě další zprávu Vaši Prokopa z Vojslavic, purkrabě na Hradci, svědčící o poručenství někdy urozeného pana Oldřicha Vaváka, mincmistra Horách Kutten, jenž zemřel na rámu morovou, kdež on Oldřich Vavák dvěma dětem po jeho bratru narozeným, panu Janu Vavákoví mladším, sedíce jinak na Vlkově, strejčenci Václavu Vavákoví a Petru peníze odkázal.....".

Lze se domnívat, že právě tento Václav s Petrem byli první, kteří užívali predikát z Adlaru, neboť r. 1538 píše Ferdinand I. nějakému kutnohorským: "Poctiví věrní naši milí, co se nás Matěj Robenstejnský z strany nějakého dluhu, kterýž by (on) řečník Ondřej, synu Václava Vaváka z Vlkova také Adlera, na něm ukázati a týž Ondřej jemu v městě Kouřimě těžkosti činiti měl, vznáší..... Dáno na Hradě našem Pražském v pátek první v postě leta 1538." Další rodovou souvislost ukazuje kniha kvitancí města Kouřimě (rudá kniha A 11, fol. 13) zápisem ze středy po památce Mladátek léta 1551: "Urozený a statečný rytíř pan Martin, syn Ondřeje Vaváka z Adlaru, stojí osobně v radě, přiznal se jest, že jest vzdvihl na smlouvu práva svého dědičného od matky své Susany rozené Osovské z Adlaru peněz dvojích.....". Z dalšího potomstva je známa manželka vzpomnutého Martina jménem Alžběta rozená Mirkovna ze Solopisk, dále jejich syn Řehoř Vavák z Adlaru, který spolu s manželkou Markétou Doupovcovou z Doupova držel dům na rynku, a který po jeho smrti prodala vdova se synem Oldřichem r. 1619 (kniha kvitancí rudá 1547 - 1687, fol. 90).

Tato Hellichova citace vzbudila pozornost prof. Aug. Sedláčka, a týž v listě z dne 30. listopadu 1902 neznámému adresátu píše: "Rodina Vaváků z Adlaru nikdy nebyla, ovšem byli Valkounové z Adlaru, kteří teprve v 18. stol. vymřeli. Nejstarší mně známá zmínka o Vavácích, kteří pak v Milčicích hospodařili, jest ze 17. stol. V. Trnka ve svém Místopise panství Kounického soudí na str. 69, že Jan Pavel Moric z Moremburgu koupil r. 1650 od dědiců Vavákovských živnost ve Vyšehorevicích a hned vedle této živnosti menší Habartickou zvanou. Tyto dvě a třetí od vrchnosti kounické od platů a robů osvobozených Trnka dokládá se DZ tom 152 fol. T 14.

Jedná se tu tedy jen o selský statek, z něhož a dvou jiných r. 1673 poplužní dvůr vrchnosti Kounické učiněn. Lepších dokladů bezpochyby by poskytovaly staré knihy a listy zámku Kounického a paměti na faře v Bříství.

Že v rodině Vaváků byla pověst, že pocházejí z vladycké rodiny, jak soudí Němeček, jest pochopitelné, poněvadž takové pověsti byly a jsou u mnohých rodin. Že by předkové jich byli nějací Vavákové z Adlaru, pochází z omylu nějakého a lze odtud jen znáti, že Vavákové své domnělé předky neuměli jmenovat. Jestli pocházeli z vladyk, mohlo to býti jedině z Vaváků z Vlkova. Z rodu toho pocházel Jan, jenž v r. 1368 - 1371 s jinými kněze ke kostelu vlkovskému podával a l. 1415 list stížný ke sboru Kostnickému spečetil (Lib. conf. Arch. č. III). Již l. 1521 patřil Vlkov ke Chlumci n. C.

Vladykové z Vlkova měli mluvící znak (vlčí hlavu), erb domnělých Vaváků z Adlaru vyobrazen jest ve Věstníku Poděbradském roč. III, str. 3, ale to jest erb Valkounův. J. Hellich vydal tamže vývod Vaváků z Adlaru, v němž je spojuje i s Oldřichem Vavákem z Hradce. Týž cituje na str. 34 doklady z arch. kutnohorského mně velice podezřelé; taktéž se to má s doklady kouřimskými na str. 49. O Vyšehorevicích jest jen krátká zmínka". Potud A. Sedláček.

A skutečně se později dokázalo, že oba uvedené prameny jsou falsa, resp. krycí falsa, která pro účely renobilitace Vaváků "vyrobil" r. 1890 Alois rytíř Müller z Mildenbergu buď skřtem nehodícího se textu v originálu zápisu, nebo přípisem predikátu u selských předků Vaváků v matrikách kouřimských, kutnohorských, skramnických i jinde. To však nic nemohlo změnit na skutečnosti, že vladycký rod Vaváků v Čechách žil již ve středověku a selský rod svobodnický na samém začátku nového věku. V deskách svobodnických svazek I, fol. M 15 (kraj Bechynský) čteme, že "Petr Wawak oznámil, že drží dvůr po předcích svých v Hrachovicích (Horních) půl druhé míle od Tábora, kterýž sobě pokládá 50 kop čes. Nato ukázal rejstřík rukou Martina písaře od desk psané, znějící v tato slova: V kvaternu registřích kdež sobě sami kladou letha 43 (t. j. 1543 pozn. autora) ve čtvrté den sv. Pavla na víru obráčení". Kromě tohoto zápisu nalezneme na fol. G 16 téže knihy (kraj Kouřimský), že "Jan Wawak na místě svém i na místě bratra svého (mladšího Tomáše, let nemajícího, pozn. aut.) oznámil, že drží dvůr poplužní po otci svém ve vsi Vusnici, kterejž sobě pokládá v 30 kop míš." Kromě faktu samotného je tento zápis cenným dokladem o hodnotě tehdejších peněz: poplužní dvůr cení sám sobě svobodník za 30 kop, míš.

Osudy Vaváků po válce 30leté se ničím nelišily od osudu značné části české šlechty, ochuzené a ozebračené at doma, či v exilu. Z manuálu města Kounického od r. 1676 do 1678 Hellich vypsal: "V 17. století zde i v celém okolí morová rána a zemětřesení řádila, čímž rybníky se roztrhly a tím strašná povodeň způsobena jest byla, strašné takové neštěstí zničilo mnoho set životův a jich zboží. Jak známo, utrpěli urození páni a rytíři Ondřej Neběhovský z Neběhovic, Heřman mladší Bohdanecký z Hodkova, Jan Chrástský z Adlerstorfu, Ondřej Martin Vavák z Adlaru, Mnoho těchto pánů hlady a v chudobě Pán Bůh z tohoto světa povolati ráčil. Když byl jarmark roku 1626 v našem městě, tu se shromáždili široko daleko v celém okolí v pondělí na den vstoupení Pána Ježíše Krista protestantští nepřátelé, přepadli okolní statky a katolické knězi, i vraždili rody šlechtické i městské, když se jim na odpor stavěli. Takové rodiny se pro další uvarování a pronásledování všeho prunku a trachtu zbavili a sebe zapřeli. Tomu donucení byli urození páni z rytířstva: Jiří Mollitor z Michelfeldu, Tobiáš Kožešník, Jakub Bylanský z Waizenfeldu, Oldřich Vavák, Jan Chotounský a jiní". Všichni historici a rodopisci se právem domnívají, že tyto okolnosti byly hlavní příčinou vymizení značné části původní šlechty v Čechách, pokud tu po všeobecné emigraci zbyla. Pro záchranu vlastního života nezbylo, než věnovati se řemeslu, zapřít svůj původ, nebo přijmout poddanství a osadit některý z opuštěných a spálených gruntů, kterých za války a po válce 30leté bylo desetitisíce. Vždyť po této strašné válce dokonce zaniklo mnoho set vsí, které již nikdo nikdy k životu nevzkřísil. Proto dnes často již jen vlastní jména naznačují rodovou souvislost s předky dob dávno minulých, a pozdějšími snatky s rody selskými zanikalo i samo povědomí rodové příslušnosti.

Vavákové na Poděbradsku.

Z uvedené studie Jana Hellicha uvádíme zde tab. I. rodokmenu Vaváků na Poděbradsku, v níž uprostřed nalezneme i milčického rychtáře Františka J. Vaváka. Bez ní by byl další text nepřehledný, neboť přes obětavou a pečlivou práci Hellichovu, najdeme zde řadu nedostatků, i nepřesností. Hlavní příčinou toho je skutečnost, že Hellich sám se věnoval výhradně bádání archivnímu, a věci matriční přejímal bona fide ze zpráv a výpisů farářů. Kromě toho sám neznal snad vůbec text Vavákových "Pamětí", jejichž tiskové vydání se táhne téměř tři čtvrtě století. Ze sedmi knih vyšlo zatím pouze pět (od r. 1770 - 1810) v 10 sešitech, přičemž 1. sešit vyšel r. 1906, desátý sešit r. 1938. Rukopis všech knih je v knihovně Nár. musea v Praze, v majetku soukromém je však řada dokumentů, drobných rukopisů, dopisů atd. Františka J. Vaváka. Stejně tak je téměř neznámý text neukončeného vlastního životopisu Vaváka, který v rukopise je majetkem Jiráskova a Alšova musea v Praze, letohrádek Hvězda.

F. J. Vavák sám znal velmi dobře tradice vlastního rodu, neboť ještě jeho otec vlastnil množství písemných dokladů svého děda Karla Vaváka Vyšerovického, a podle tradice tento Vavák odložil erb a titul v r. 1639, kdy se oženil s poddanou panství poděbradského v Peččákách a stal se sáms též poddaným. V Pamětech zaznamenal Vavák: "Kdyby pak byl r. 1750 hrozný oheň mému otci truhlici plnou papírů nezhulil, byl bych Vám o našem rodě něco mnoho a krásného mluvil (III - 2, str. 22)". Ve svém životopise je poněkud přesnější při zprávě o ohni r. 1750: "Otec pak litoval jednu truhlici plnou papírů, které po Karlu Vavákově hned z Vyšerovic pocházely a v nich všelijaké jistoty, dekrety a jiné předkův památky pozůstávaly". A též neopomenul přidat slova otcova, když si jako dítě tyto papíry prohlédl: "... nech toho a nic odtud nevnášeš, až budeš mít rozum, budeš něco vědět, jací byli tvoji předkové".

Otec Vavákův Jan Vavák (viz rodopisná data v tabulce) měl 8 dětí, a to 4 dcery a 4 syny. F. J. Vavák byl z nich nejmladší, do školy téměř nechodil, ač Jiří a Florian studovali. Důvod musíme hledat ve zchudnutí dvojím vyhořením, uhynutím dobytka, válečnými strážněmi atd. Florian zemřel v Praze jako student, jen Matěj Šebestián jakoby do rodu nepatřil: dvakrát se dal na vojnu dobrovolně a příčinu smrti Hellich špatně stylisoval. Ve skutečnosti zemřel na otravu krve v Mantově, jako soukromý učitel němčiny, nikoliv jako voják v poli.

Nejdříve si však doplníme tabulku Hellichovu: v záhlaví místo R. 1917 má být 1617. Proč neuváděl jména 3 dcer nevíme, když jména dvou z nich snad znal, byly to Dorota a Alžběta. Ale stejně tak neuvěděl dále obě dcery Vaváka rychtáře Annu provd. Hotovcovou v Milčicích a Kateřinu provd. Vomáčekovou v Nučicích. Za připomínku rovněž stojí, že podle berní rully kraje Kouřimského (str. 174) žil v nedaleké Nové Vsi panství Planany Vavřinec Vavák roku 1654.

Karel Vavák zv. Vyšerovický byl podle soupisu poddaných z r. 1651 star 36 let, narodil se proto r. 1615, zemřel r. 1682. Jeho 1. manželka Kateřina Špeldová podle téhož soupisu měla 33 let, tudíž narozena r. 1618. Sirotčí grund špeldovský koupil na den sv. Řehoře r. 1639 za 208 kop grošů míš. po zemřelém Janu Špeldovi, jehož jedinou dceru Kateřinu (strotka) si vzal za manželku s věnem 40 kop a tak se stal poddaným panství Poděbradského. Jejich prvorozený syn Jakub se stal zakladatelem větve poděbradsko-kouřimské, mladší Jiří založil hlavní větev milčickou.

1. Jiří Vavák svého času nejbohatší gruntovník na Poděbradsku s poplužním dvorem se 180 korci polí (měl též Feznictví a rozsáhlý obchod s dobytkem) měl podle soupisu podd. 9 let, čili narozen r. 1642 je správné. Zemřel však 5. 9. 1718 ve věku 77 let, oddán byl v Nymburce 6. 8. 1662. Jeho 1. manželka zemřela 9. 1. 1696 ve věku 76 let v Milčicích, druhá manž. Lidmila Planánská z Velimě zemř. 16. 8. 1728 ve věku 50 let.

Matěj Vavák syn Jiřího zem. 21. 7. 1763, prvou manž. neznáme. S druhou manž. Kateřinou Vydrovou z Tuklat se oženil 6. 11. 1736, zemřela r. 1784. Jeho syn rovněž Matěj nar. 3. 4. 1740 (zemřel r. 1803), oddán 1. manž. A. Židlickou ze Skramňku 3. 4. 1789, druhá manž. A. Bendlová pocházela ze Sanic. Jeho syn Matěj Vavák nejmladší (nar. 7. 8. 1790, zem. 13. 7. 1819) ujal grunt č. 18 (nové č. 26). Byl odd. 21. 2. 1814 s M. Choděrovou z Nové Vsi.

Václav Vavák jeho syn a cí. rada, velkopřemýslník a velkoobchodník (nar. 21. 12. 1814, zem. 8. 10. 1889), založil cukrovár v Milčicích, jehož byl největším akcionářem, byl oddán 6. 11. 1842 s Fránt. Štreicherovou, dcerou velkoobch. se žezem Antonína Štreichra. Měli 3 děti: Václav nar. 27. 1. 1847 byl majitel realit na Král. Vinohradech, Bohumil nar. 25. 4. 1851 držel statek v Milčicích, Emanuela nar. 19. 7. 1857. Všichni tři se psali s predikátem

rytířským z Adlaru. O titul a erb se ucházel r. 1888 jejich otec Václav Vavák (rodokmen mu sestavil Alois rytíř Müller z Mildenbergu) a po jeho smrti r. 1889 se věci ujal syn jeho Bohumil Diplomem z 22. 6. 1894 obdržel pozůstalí požádali dědičně erb a titul z Adlaru, podle jejich předků, z nichž pravděpodobně měli pocházet.

Bohužel se stali obětí podvodu (Müllerovi prokázal Zemský co trestní soud v Praze r. 1903 celkem 13 případů renobilitačních podvodů, z nich jeden vlastní) a tak po necelých 10 letech byla platnost diplomu z nejvyššího rozhodnutí dne 17. ledna 1904 zrušena. K tomuto tématu s řadou dalších případů (Mejtský, Vašák, Brückner, ale i Petr Ant. Šlechta ze Všehrd - referent kabinetní kanceláře min. vnitra pro věci nobilitační ve Vídni), se v jiné studii vrátím.

Jen pro doplnění rodopisné tabulky uvedeme některé Vaváky, kteří jsou zapsáni v matrikách děkan. kostela v Poděbradech, o nichž se většinou Hellich ani nezminuje.

Poděbrady: Jakub Vavák, sládek podzámecký a manž. Kateřina, děti: Vít nar. 27. 4. 1675, Dorota Alžběta nar. 17. 1. 1677, Bohuslav 11. 4. 1679, zem. 25. 8. 1680, Katarína 12. 10. 1680, Anna Marie 26. 7. 1682, Václav 13. 12. 1683.

Voseček: Václav Vavák, sedl. a rychtář ve Vosečku a manž. Alžběta Kutřková (odd. 17. 8. 1735): Alžběta 3. 1. 1737, zem. 28. 3. 1740, Jan 8. 2. 1739, Magdalena 31. 3. 1740, Anna 11. 2. 174 (+ 1744), Jakub asi 1744 (+ 1767), Václav 28. 3. 1746 (+ za 12 dní), Alžběta 1. 6. 1747, Ludmila 14. 9. 1749, Václav asi 1753 (+ 9. 5. 1754), Karel 13. 8. 1756, Anna asi 1754 (+ 1764).

Křečkov: Jan Vavák, († 13. 8. 1739 - 50 let) a Alžběta († 18. 10. 1748 - 50 let): Dorota nar. neznámé, měla 3 nemanž. děti, Alžběta 9. 3. 1727, Jan a Matěj 28. 7. 1732, první + 1733, druhý 1739, Anna 17. 8. 1736.

Velím: Matěj Vavák, a Magdalena (on + 27. 2. 1757): Ludmila asi 1751, (+ 1754), Dorota 29. 5. 1754 (+ za 21 dní), Václav 25. 9. 1755 (+ 5. 10. 1756), Matěj 23. 3. 1757.

Choťanky: Jiří Vavák a Dorota r. Kadeřávková, odd. 18. 11. 1682, děti neznámé.

Pátek: František Vavák a Františka, č. 22: Kateřina 7. 4. 1813 (+ 28. 4. 1813).

Pátek: Jan Vavák a Kateřina r. Májová, č. 14: Kateřina 28. 9. 1837, Jan Nep. 16. 3. 1842, Václav 16. 7. 1844, Jan 28. 7. 1847.

Poděbrady: Václav Vavák, kupec č. 40, syn Martina z Milčic a Lidm. Židlická z Nové Vsi: Klára 12. 8. 1846, Maria Mg. 30. 10. 1847.

Poděbrady: Josef Vavák, pachtýř v č. 7, syn Karla z Bobnic č. 55 a Barb. Brzákové a manž. Barbora Pácalová z Chleb: Marie 17. 9. 1843, Kateřina 3. 3. 1845, Antonína 14. 6. 1846.

Až potud sahají víceméně náhodná matriční zjištění, neboť vlastním předmětem našeho bádání bylo sestavení rodokmenu autorovy manželky z bobnické větve Vaváků, jejímž zakladatelem je třetí syn Karla Vaváka Vyšerovického, rovněž Karel, avšak z druhého manželství a Dorotou Machalovou, s níž se oženil r. 1657 v Pečkách. Zde mu otec Jan Vavák z Nové Vsi koupil chalupu přímo od tchána Jiřího Machala za 183 kopy grošů, zápis na grunt dodal však až r. 1669. Roku 1682 Karel Vavák Vyšerovický zemřel, zanechav zde vdovu, se 6 dětmi z tohoto 2. manželství (Karel, Jan, Mikuláš, Kateřina, Ambrož a Václav), všechny narozené v Pečkách. Na gruntě hospodařila nejdříve vdova Dorota (nar. asi 1614, zem. 3. 9. 1699 v Milčicích u svého švagra Jiřího Vaváka ve věku 85 let), ale r. 1684 jej ujala jediná její dcera Kateřina, provdaná za Jana Vacatu a po jeho smrti za Bartoloměje Nováka, sama zemřela r. 1719. Nejstarší syn z 2. manželství rovněž Karel se ještě za života rodičů přičlenil do Bobnic, a usadil se na gruntě svého tchána Samuela Pitermanna. Tímto okamžikem vstupuje do života nová rozsáhlá větev Vaváků z Bobnic, kteří se zde drželi až do konce minulého století, a jejím odštěpením vznikla další větev ve Dvořích. A tak na přelomu století nalézáme Vaváky v řadě obcí kolem Nymburka (Bobnice, Dvory, Vestec, Chleby, Krchleby, Všechlapy, Chvalovice aj.) i v Nymburce samém, z Bobnic a Dvořů pocházejících. Zaznamenal jsem jich z matrik několik set až do poslední doby a budou tvořit bohdá, samostatnou studii, ale i tak jsou k dispozici všem zájmům o Vaváky z Nymburka.

Vratme se však k vlastnímu výročí 230. narozenin milčického rychtáře Františka Jana Vaváka. Nemělo by smyslu opakovat mnohá hodnocení vynikajících vlastností tohoto starého českého pšmáka. Na druhé straně nelze pmlčet o některých jevech negativního rázu, jako byla jeho nesmiřitelná nenávisť vůči nekatolíkům, stupňovaná zejména době vydání tolerančního patentu, který dával nebo zaručoval do jisté míry svobodu náboženskou i evangelíkům (na Po-

Vývoj rodu Vaváku

Věstník kraje Poděbradského, ročník III. - 1901.

Jan Vavák, sedlák z Nové Vsi (1586.).

Syn jeho **Jan Vavák** v Nové Vsi. Manželka **Dorota**.
R. 1917. vyměnil statek v Milčicích (žil ještě 1977.).

Václav
připomíná se r. 1642.
Kněz?

3 dcery

Děti z prvního manželství:

I. Jiří Vavák, zakladatel hlavní větve Milčické,
* 1642. † 2/4 1714.,
držel od r. 1663. statek v Pečkách, od r. 1676. v Milčicích.
I. mž. Lidmila, vdova po Chalupovi († 1696.).
II. mž. Lidmila, roz. Plaňanská z Velimě († 1725.).

II. Jakub Vavák,
zakladatel větve Poděbradsko-
* 1640. † 1700.,
sládek podzámecký v...
I. mž. neznámá. II. mž. ...

Děti z I. manželství:

2 pastorní **Lidmila,**
dcery vdaná za Sixtu do
Křečohofe.
(† 1747.)

A. Matěj Vavák,
* 1/4 1699. † 1763., ujal po otci hospodu
s masným krámem v Milčicích r. 1721.
I. mž. nez. II. mž. Kateřina, roz. Vydrova.
Po smrti manžela hospodařil sama do
r. 1781.

Děti z II. manželství:

Anna,
I. mž. Jiří * 27/12 1700. † * 1772.
Chvojka. otec dědičný statek. R.
II. mž. Štěpán dal a podeřel pouze
ze Sezemice. rolní, nynější č. 14.;
Waichova. (* 1707. --

Děti z I. mž.:

Jan Vavák,
* 1724. † 1780.,
měšťan v Sadské.

František a 4 dcery.

Václav, František, Josef
† 1805.

Jan, Josef.

Děti z I. mž.

3 dcery.

5 dcer

František
ujal v Nové Vsi statek,
zvaný Choděrovský
č. 30.

Matěj,
* 1790. † 1819., ujal grunt
r. 1814. Mž. Marie Cho-
děrova z Nové Vsi (od r.
1814.) (vdala se po druhé
za Fr. Čermáka r. 1821.).

Václav Vavák, císarský rada,
* 1814. † 1889.,
mž. Františka Streicherova.

Matěj,
† v mladém věku.

Václav Vavák,

* 1847.

Bohumil Vavák,

* 1851.

Emanuela Vaváková,

* 1857.

Jiří Vavák, Matěj, Florián,
* 1725. † 1771., * 1732. * 1746.
dědičný rych- † 1771. † 1754.
tář na svo- jako vojín student.
bodné rychtě zahynul
ve Lstiboří. u Mantovy.

Jan, Václav,
osedlý v Dobro- na dědic. gruntu
půli na Černo- ve Lstiboří
Kostelecku. † 1796.

Jiří,
student zeměmě-
fictví, † 2/1 1780.

Jan.

Josef,
* 1765. † 1805.,
ujal po otci chalupu
č. 13. Mž. Alžběta
Čermáková (vdala se
podruhé r. 1806. za
Matěje Britka).

Prokop,
* 1769. † 1780.

Václav.
R. 1819. ujal po otci
grunt.
Mž. Anna Něme-
ckova.

František, 3 dcery

Dcera **Anna,**
přodaná za Jana
Vozába.

Poznámka:

* znamená narozen.

† „ zemřel.

Mž. „ manželka.

na Poděbradsku.

Tabulka Vavákovského rozrodu (upravená) z článku Jana Hellicha,

Karel Vavák, zvaný Vyšerovický,
dle tradice držel tvrz, dybr a ves Vyšerovice. R. 1639. zakoupil
grunt Spěldovský v Pečkách.

I. manželka Kateřina Spěldová r. 1639. II. manželka Dorota.

Děti z druhého manželství:

Koufimské,	III. Karel Vavák, zakladatel držel chalupu v Pečecko-Bobnické †1681.	IV. Jan Vavák, v Koufimi, †1705.	V. Mikuláš Vavák, †1718.	VI. Kateřina Vaváková, vdaná za Jana Vaváka, † bez dědiců as r. 1702.	VII. Ambrož Vavák, sládek, † bez dědiců as r. 1702.	VIII. Václav, †1684, v mládeneckém věku.
------------	--	----------------------------------	--------------------------	---	---	--

Vavák,

R. 1721. ujal po 1753. statek prochalupu s 18 korcemi mž. Barbora, roz. v Říčanech, †1763.)

František (Jan),

*1710, †1741.
†1710, 1810.,
rychtář v Milčicích a spisovatel.
R. 1761. ujal dědičnou chalupu č. 13.

R. 1778. ujal statek Poupovský č. 24, po ženě v Milčicích. Mž. Barbora Poupová (vdaná r. 1762., †1814.).

Z I. mž.:

Jan Karel (†1755.)
R. 1682. zhostěn do Koufimi, držel tam dům Jehlovský.

Matěj,
farář ve Vrlně, v kraji Rakovníckém.

Jan.

farář v Vrlně, v kraji Rakovníckém.

Jan (Frant.).

r. 1694. kaplan v Táboře, r. 1695. farář ve Vinotji, r. 1705.-1720. farář v Starém Kolíně. †1728.

Jan.

Jan.

Antonín (Frant.).

kněz řádu sv. Benediktu od 1696., pak provisor u sv. Mikuláše v Praze. †1748.

Jan.

Jan.

Z II. manželství:

dcery

Antonín (Frant.). kněz řádu sv. Benediktu od 1696., pak provisor u sv. Mikuláše v Praze. †1748.

Josef,

vojin (kanonýr).

Vít,

*1675. †1735. R. 1696. zhostěn do Koufimi, kde držel dům. Vytačel kapli tamtéž.

Jiří,

Jiří.

František.

Václav,

*1771. †1810. ve vsi Velence.

Jan

ve Velence.

Ivan,

*1774. †1837. svobodný, zahradník na panství Ostrově (Schlackenwerth) J. C. V. arciknížete Ferdinanda.

Vojtěch,

*1777. zeměměřič a kr. silniční komisař v Chomutově 3krát ženat.

Martin,

*1779. † as 1843. ujal r. 1806. statek rodinný č. 24. v Milčicích. l.mž. Doušova. II. mž. Rosalie Balounova.

František,

*1785. †1814. zakoupil grunt ve vsi Pátku.

Jan,

*1807.

Jan,

*1811. respicient u finanční stráže v Kolben-schlagu v Rakousku

Antonín,

*1818. †1818.

Leopold,

*1821. †1822.

Josef,

*1824. †1825.

Vojtěch,

*1826. kupec a měšťan Pražský.

Jan,

*1807. †1807.

Václav,

*1814.

František,

*1810. †1869. dědilgruntr. 1844. Mž. Alžběta.

Josef Vavák,

dědil grunt od r. 1873. Mž. Barbora.

děbradsku to byli helvétí). Jeho hluboká náboženská víra přímého katolíka formovala rovněž i jeho konzervativní názor na svět a společnost, podle nějž pánem světa je Bůh a z jeho vůle je svět rozdělen na státy, jimž vládnou monarchové, kteří opět svěřují púdu pánům, a ti zas prostému lidu. A proto je podle V aváka robota spravedlivou daní za to, že je mu poskytována půda a určitý druh ochrany. Dokonce se domnívá, že robota sama o sobě nebyla přičinou napjatého, ba nepřátelského poměru těchto dvou společenských tříd, nýbrž že to byli " . . . prostředníci, zámeční páni a ouředníci, nebot oni vždy jen vyhledávají zvýšenost, třeba sedlák trpěl více než dost" . (Paměti II - 2, str. 142). Svou víru i názory uplatňoval jako rychtář ve své obci a svým příkladem i v celém okolí poděbradského panství. Není proto divu, že byl všude zván a vítán, a že mu i panstvo prokazovalo nemálo poct, majíc v něm účinného hlasatele svých třídních zájmů.

Nejvyšší pocty dostalo se Vavákoví 30. května roku 1794, kdy rada města Plzně mu propůjčila čestné právo měšťanské, jako uznání za věnovaný spis "Hlratka popele z kostí Plzeňských a jiných Čechů katolických na polích u vsi Lipan a Hřibů mezi Kouřimem a Českým Brodem vyhrabané, aneb Mappa Geometrica - Poloha zeměměřická představující poslední porážku Syrotků, které měšťané Plzeňští s jinými katolickými Čechy vykonali L. P. 1434". Dekret zaslala plzeňská rada vrchnímu úřadu Poděbradskému "který oznámiv věc tu samé dvorské administraci, opatřil to, že list ten dne 6. září 1794 u přítomnosti všech rychtářů celého panství Poděbradská Vavákoví velmi slavnostně a dojemně odevzdán byl" Rieger : Slov. nauč. IX, str. 927 .

Neotřesitelná Vavákova víra v božský původ věcí i společenského řádu jej zavedla až na samý okraj vlastních třídních zájmů. Jeho "Tma ve dne jak v noci na rozumu lidském v národě francouzském učiněná po všem světě rozhlášená" je toho nejlepším dokladem.

Na druhé straně nelze Frant. J. Vavákoví upřít velký význam jeho Pamětí, psaných živým a jadrným slohem českého písmáka doby obrozené, ale ani osobní význam zaníceného vlastence a věrného syna selského stavu, k němuž se vždy hrdě hlásil (Paměti II - 1, 97) :

Myt jsme živobytní nástroj,	Nechť se kdo chce chlubit rodem,
všech stavů a věků zástoj,	buď kdo veliké cti hoden,
buď kněz, neb pán	sedlák má čest
jen hledí k nám	že nástroj jest
.....	živností, zámků, vesnic, měst.

Proto také nesl těžce pohrdání selským stavem vyššími tehdejšího světa: " . . . o sedlácích a vesnických lidech myslili, že ani lidé a stvoření Boží nejsou, a že jako pes k štěkání, tak sedlák k ranám, těžkostem a psotám a všem posměchům schválně učiněn jest" (Paměti IV, 37) . A tak nepřímou dospíval k názoru, že křesťanství, velké to náboženství původně prostého lidu, a učení o lásce k bližnímu, pro vyšší vrstvy neplatí. K východisku z této antagonie se však nedopracoval.

Jak Vavák žil, tak i 15. listopadu roku 1816 umíral. Když jej skramnický kaplan Kincl pochovával, citoval nad jeho rakví slova, která po zaopatření byla snad jeho poslední: "Můj věk se skončil, příteli duchovní, já již odcházím. Však nechť nyní je, jak Bůh chce. Živ jsem byl dosti dlouho a nechal mi Bůh v tomto životě mnoho radosti zažítí. Ať činí nyní podle své svatě vůle".

Rakovina konečnicku ukončila jeho život v 10 hodin dopoledne.

Prameny

Paměti Františka J. Vaváka (Praha 1906 - 1938) .

Jan Hellich: Rod rytířů Vaváků z Adlaru ve Věstníku kraje Poděbradského, ročník III - 1901.

František Kutnar: František Jan Vavák, Praha 1941 .

Matriky Poděbradská a Nymburská.

Dr. Jonášová: Přednáška o Fr. J. Vavákoví na členském večeru Minervy a Jednoty Kar. Světlé dne 9. ledna 1968 v Praze.

Rodopisné zápisky pí. Gab. Maršálkové, nejstarší členky GHS v Praze (nar. 2. 2. 1892).

O 18. století ve Francii psal A. Dumas st. :
Národ byl tenkrát jen živná půda, která měla nést užitek, jediná starost byla, aby žen byla co největší, pánem půdy byl král a ženy, kteří sklízeli, byla šlechta.

Viktor Gentner OBORA JEHO MILOSTI CÍSAŘSKÉ, KLADRUBSKÁ. PŘÍSPĚVEK K DĚJINÁM KLADRUBSKÉHO HŘEBČINCE.

Z hlediska založení kladrubského hřebčince, tamnějšího chovu koní a jeho vnějšího vystupování v dějinách státu, byly již jeho dějiny velmi podrobně popisovány z různých perspektivních záběrů. Nikdy však nebylo zachyceno personální obsazení a eventuelně i funkční zařazení pěstitelského aparátu. Tím méně pak lidé drobní, bez nichž by ani nebylo možné si představit tu usilovnou péči o svěřené koně. Snaha o cílový efekt daný vytcenou pěstitelskou linií musela vytvořit pevnou síť rodin, kde zkušenosti byly přenášeny s generace na generaci. A takovými rodinami jsou právě rodiny hřebčinecké čeledi, které se tradičně zabývají ošetřováním svěřených zvířat. Využily se tak i v čeledi tradice ošetřovatelů puštáků, klisen, hříbat, atp. Jsou to Potůčkové, Jetýlkové, Špačkové, Markenreitrové, Štrenkové, Karlové, Dolenští, Wiesenbergrové, Eignerové, Březinové a další. Byli to Češi i Němci, současně směsice starých obyvatelů s vojáky, propuštěnými z vojenské služby po splnění svých úvazků (odsloužená léta, skončená válka atp.), pravděpodobně i někdy lehčí invalidé (krmiči, hlídači atp.). Všichni byli v císařských službách, tedy bez poddanosti šlechtě. Pokud některý úředník hřebčínu si ze svého statku přivedl poddaného, byl tento brzy poddanství zbaven. Viz např. Matyáš Válek (m) podd. přišlý s Bukovskými z Voděrad 1727, v r. 1747 již svobodný (m). Zakládali si zde rodiny, i když bydleli v nájmu, v hřebčineckých či císařských chalupách. Jen výjimečně bydleli ve svých vlastních staveních. (Viz soupisy stavení - Š 1774.)

Při probírání archiválií zaznamenával jsem si i kmotry a svědky, účastné rodinných událostí, v hřebčinci i v blízkých obcích. Tento příspěvek není určité vyčerpávající, protože nejsou zde vykonstruovány rozrody rodin. A leckterá osoba (zvláště vakantní) unikla jistě mé pozornosti. Vždyť někteří se zde zdrželi jen rok nebo dva, takže neměli čas se s ostatními zblížit.

Od poddanského obyvatelstva z okolních vesnic, i ze vsi Selmic (kde byl také hřebčín), se lišili stejnokrojem, který byl součástí jejich deputátů. Stejnokroj (livrée) je zde asi tak starý, jako oblíbení vojáků rakouské armády do stejnokrojů různých pluků. Protože není zatím uveřejněn doklad o jiné barvě, můžeme předpokládat podle dokladů z let 1775 a ve smyslu tehdy platících dlouhodobých tradic, že to byla kamizola holubí šedí s portami, střihu krátkých blůz s jezdeckými kalhotami, přičemž úředníci (dřívě zvaní Gestüttsföhrer - zkráceně oficíři) měli porty zlaté. Na zimu soukenné pláště s kožíšínovým podšitím.

Hřebčinecká čeleď byla povšechně zvaná knechti, to jest čelední, nebo také pacholci, což nelze brát významem podřadných funkcí, neboť i řadoví vojáci nesou v té době název knechti (Reitknecht, Landsknecht ap.) Jejich postavení lépe vystihuje v kladrubských matrikách vedený název inserviens (sloužící). Protože se mělo vyhovět jazykově jak úřední německé titulatuře, tak rodnému jazyku většiny sloužících, byly matriky v Kladrubech vedeny neutrálně, t. j. latinsky.

Knechti se v hřebčíně dělili do družstev, obsluhujících různé úkoly. Tak zde byli Beschlerknechti (u puštáků), Stutenknechti (u klisen), Gestüttsknechti (všeobecní hřebčinečtí), Fohlenknechti (u hříbat) a na čele každého družstva stál jejich instrukční představený - starší knecht. Výjimečné postavení zaujímal vždy jeden nebo dva cvičitelé koní či cvičitelé jízd (v matrikách domitor equorum, exercitor equitum), z nichž jako nejznámějšího uvedme zatím Markenreitra a Göntnera z let 1730 - 1740. Podřadnější společenský stupeň zde zaujímají hlídači bran (Torwart) na příjezdných silnicích, noční hlídači stád (Nachtwärter), řezač slámy a krmení (Stroschneider) a velmi důležitými zaměstnanci byli kovář, podkovář, uzdař ap. Co se týče kázně, možno říci přímo jakoby vojenské, nebylo to zpočátku asi tak zlé. Teprve s příchodem hřebčineckého mistra (ředitel, Gestütmeister, Stutenmeister, Stüttmistr apod.) Nicollettiho (1771) byla zřízena funkce profouše (Profouhs, a la vojenský rychtář), který měl za úkol zákroky proti kázanským prohrěškům. Svě instrukce obdržel z Vídně r. 1777 (Z).

Z hlediska společenského postavení je zajímavé to, že přes podřízené postavení sloužících jsou všichni zaměstnanci hřebčína vedeni jako svobodné osoby (liberi), s předřazeným titulem Pan (Dominus, D.) na rozdíl od záznamů, týkajících se poddaných (subditi). I toto pravidlo pronikavě se uplatňující po zavedení odstěpených kladrubských matrik (od zač. 18 stol.) je zamenávaná v dřívějších matrikách při farnosti Týnec nad Labem, i když ne zásadně. Byli vedeni vždy jako "z Obory", zatím co selmičtí obyvatelé byli většinou poddaní, patřící k pardubickému panství.

Námezdní poměr knechtu vůči hřebčínu dává i sociologická měřítka ceny lidské práce vůči společnosti.

Nepočítáme-li naturální byty a ostatní deputát, činila roční odměna knechtu v penězích v poměru k příjmu úředníku zhruba polovinu platu písaře, šestinu platu kontrolora a osminu až dvanáctinu platu hřebčineckého mistra (t. j. ředitele). Poměrové číslo je průběžně velmi proměnlivé a závislé na různých kvalitových faktorech. Neméně je zajímavé, že již tehdy byly zvlášť hrazeny cestovní a jiné výlohy, zvláštní odměny a příspěvky.

Organizačně se vyvinulo trojhvězdi hřebčínů. Byly mu na čele Kladruby/Labem (Kladrunner Gestüttgarten, hippovivarium caesareoregium kladrubense), jakási samosprávná oáza na jinak jednotném pardubickém panství, s filiálními hřebčinci v Selmicích a Smrkovicích (u Ml. Boleslavi, původně valdštejnský, od r. 1634 soukromý Ferdinanda III; v letech 1757 - 1763 zde správce nebyl, pak byl používán jen pro jalové matky a roční hříbata; r. 1784 byl zrušen; dnes se tato lokalita nazývá Obora). Co se týče farností, je v některých pramenech uváděno, že kladrubská farnost osiřela zač. 17. století a obora připadla přeloučské farnosti. Od r. 1666 jsou spravovány Kladruby farností Týnec nad Labem a obyvatelé jsou v matrice označováni jako z Obory. R. 1668 byl zde postaven kostel sv. Václava a Leopolda a ze zpovědních seznamů arcid. pražské se dovídáme, že od r. 1676 je zde zřízena cappellanie, jejíž vlastní matriční zápisy počínají začátkem 18. století.

Jízdní knechti obstarávali také důležitou kurýrní službu (estaffet) jak mezi hřebčiny navzájem, tak s videnskými úřady. Běžná pošta byla zprostředkovávána poštovní sítí přes poštmistrovství v Chlumci nad Cidlinou, (chlumský pošt mistr dostává v r. 1742 paušál 20 zl. za portu na dopisv - Š).

Hřebčín platil nejen vlastního kaplana, ale i učitele, kostelníka a zámečníka, seřizujícího hodiny na budovách. (viz výkazy platů z r. 1744 - Š). Škola byla od r. 1729 v č. 14 a r. 1783 byla přeložena do býval. obydli hřebčineckého mistra (č. 2).

Předkládám dále hrubý abecední seznam knechtů a kovářů kladrubského hřebčince, přímých císařsko-královských zaměstnanců, které jsem v různých pramenech zachytil. Problematika má ještě mnoho neřešených otázek a lákavých detailů.

Zkratky v textu: Lokalita: Kladruby - Kl (současně při letopočtech udávající také pramen ÚSTA - Nejvyšší dvorní štolba, jinak Š); Se - Selmice, Sm - Smrkovice. Dále se neuvádí svobodnost, jakožto vesměs samozřejmá, jen pa - panna, dc - dcera. Kde není u letopočtu žádný další údaj o lokalitě, je rozumět, že jest dle matrik.(m)

Adamová Anna 1675

Ahréat Gottfried, knecht v Sm, propuštěn před r. 1742 (jeho plánovaný plat dostal chomutický farář z a péči o duše ve Smrkovicích).

Aigner (též Eigner) Jiří a Leonora, roz. Bezlerová, dc. chirurga (=20. 11. 1667) 1722, 1727; starší knecht Kl 1742.

Aigner Sebastián s Terezií, Kopčany 1772.

Babičková Juliána 1677.

Bajer Adam, profous, 1772, 1776 s Marií Annou, roz. Pánkovou 1772, 1776.

Boříček (Porschitschek) Jan, hřebčinecký knecht Sm 1742.

Brandl (viz též Prandl) Šimon, knecht taž. klisen Kl 1771.

Březina Jakub, 1677, 1683, 1737, 1741, mladší knecht Kl 1742, s Alžbětou 1677, s Dorotou 1737, 1741, (vdova r. 1754); r. 1775 rodina v Kopčanech.

Budislavský Jan a Anna, roz. Pacovská, 8. 6. 1678.

Čeminger (Czenygr) Jiří 1733, starší knecht Kl 1742 (+ 12. 12. 1744 Kl) s Marií Magdal.

1735, 1750 a dc. pa. Annou 1747.

Čeminger Jiří ml. 1750.

Daneš Augustin 1749, 1755, 1764 hřebčinecký knecht Kl 1766, knecht taž. klisen Kl 1771, potom pušt. knecht, plat 120 zl.

Dolenská Anna 1695.

Dolenský Jan 1669 - 1689 alias Miláček 1669, dc. Alžběta 1667.

Dolenský Jan, 1741, starší knecht Kl 1742.

Dolenský Jan, hřebčinecký knecht, na čele kn. 1742 v Sm; zač. r. 1745 nastupuje za zemřelého Čemingra v Kl.

Dolenský Václav, starší knecht Kl 1742, 1758 s Josefou, roz. Reinhardovou, dc. chirurga, canpo r. 1763, r. 1776 s Gertrudou 1763 - 1776.

Duchoslav Antonín, noční klídač 1749 s Alžbětou 1749.

Duchoslav Frant., 1739, s Sophií 1739, (vdova r. 1765, 1767); později rodina v Kopčanech 18. 8. 1832.

- Dušek Ant., hřebčinecký knecht ve Sm 17 42.
 Dušek Frant., hřebčinecký knecht v Kl 17 42.
 Dušek Jan, starší knecht v Kl 17 42.
 Fleischhackl Petr, pušt. knecht Kl 177 1.
 Forejt Vavřinec a Anna, roz. Juklová z Chrčic 14. 11. 1666.
 Fried Jan, starší knecht Kl 17 24.
 Fried Karel, 17 20, starší knecht 1727 až 17 37, 1744, Kl 17 42 (+ 18. 12. 17 45), s Annou 17 20, 17 41 a dc. pa Annou 17 21, 17 39.
 Hálová Alena 1676.
 Hanzlík Jakub a Anna, dc. Kateřina 1683.
 Herzán Kašpar 1675.
 Hlaváček Jan a Ludmila, syn Karel 1676.
 Holub Václav, pacholek 1673, 1678 a Ludmila, roz. Lexová ze Selmic 30. 11. 1667,
 Holub Václav, nar. 1673, ml. knecht Kl 17 42, řezač slámy Kl 17 44.
 Horvát Michal 1683.
 Horvátová (Charvátová) Kateřina 1676.
 Huber Šebestián, pensista v Kl př. r. 1742 (+ 17. 4. 17 43 v Kl),
 Huffnagel (Hufnoki) Jiří, voják reg. Caprasi a Kateřina roz. Pindrová, 18. 8. 1667;
 zůstali v hřebčíně 1667, 1678.
 Jäckl Josef, pušt. knecht Kl 177 1, plat 120 zl.
 Jetílek Jan 17 63 - 17 70, hřebčinecký knecht Kl 17 66, pensista Kl 177 1, důchod 60 zl, s Marií Annou 17 63 - 17 70, vdova 17 72.
 Jetílek Jan 1695, Martin 1695.
 Jetílek Jiří 17 34, hřebčinecký knecht Kl 17 66 s Magdalenou 17 54.
 Jetílek Mikuláš 1673 alias Roubal 1674, 1678 a Ludmila alias Roubalka 1675, 1683, 1695.
 Jetílek Pavel (17 18 podd.) 1730, hřebčinecký knecht v Se 1742 s Dorotou 17 18, pak s Annou 17 18 v Se.
 Karel (Carell) Daniel 17 39, 17 65, ml. knecht Kl 17 42, puštácký knecht Kl 17 66, pensista Kl 177 1, důchod 60 zl., s Eleonorou 17 39 a dc. pa Mariannou 17 64, 17 65.
 Karel Jiřík a Kateřina 1675, dc. Eva 1676.
 Karel (Carl) Jan Jiří, starší knecht Kl 17 42.
 Karel Josef 17 64 s Barborou, roz. Rimersovou (+ 12. 4. 17 85, 40 let stará na horečku), r. 18 04 byl uzdařem.
 Karel Matyáš (1676), hřebčinecký knecht Se 17 42, (+ 11. 1. 17 45).
 Karel Matyáš, hřebčinecký knecht dříve Se pak Sm 17 42, Kl 17 66, pensista Kl 177 1, důchod 60 zl.
 Karel Melichar, císařský reitknecht (+ a. 1670) a Anna 1670,
 Karel Petr 1667, 1676, dc. Anna 1675, 1676.
 Karel Václav, 17 36, 17 39, ml. knecht (+ 16. 1. 17 42 v Kl) s Ludmilou 17 36, 17 39, vdova 17 83.
 Karel (Carl) Tomáš, starší knecht Kl 17 42 (+ 13. 4. 17 43 v Kl).
 Khoth Lorenc, pušt. knecht Kl 177 1, plat 120 zl.
 Klager Štěpán 1679.
 Koláčný Václav, alias Konvalinka 1675 a Kateřina 1673, 1675, syn Jiřík 1675;
 Kořínková Ludmila 1673 a dc. Ludmila 1674;
 Kuferschmichl, pomocník Kl 177 1, plat 80 zl;
 Ku rka Jan 1667;
 Kurka Jan, vakantní noční hlídač v Sm 17 42, odchází jinam 11. 1. 17 43;
 Landáková Ludmila 1695.
 Lorencová Kateřina 1673.
 Laurenz, hospodský z Obory 1678 a děvečka Alžběta 1676.
 Lorentz Jiří, propuštěný knecht př. r. 17 42, jeho plánovaný plat byl pak dělen mezi 3 knechty účinkující v kostelní hubbě;
 Mahlerová Dorota 1676.
 Macháček Martin, pensista Sm 17 42 (+ 10. 3. 17 42 ve Sm);
 Malý Kuba a dc. Mandelina 1680.
 Marckreitter (Margkreiter, Margleraiter) Frant., pušt. knecht, Kl 17 66 a Kl 177 1, plat 120 zl., syn Konráda, žení se 6. 10. 17 65 v Kopčanech s pa. Annou Jelínkovou Moravae Prostieoviensis;
 Markenreiter Karel, 17 40, 17 58, ml. knecht Kl 17 42 s Veronikou 17 40, vdova 17 62, (+ 7. 11. 17 78 v č. 30 stará 60 let), s dc. pa. Barborou 17 42;

- Markenreiter Frant. Xav. cvičitel koní (Rossbereiter) 1673, 1675;
 Margariter Václav (Bohemus z císař. hřebčína) se žení 29. 10. 1771 v Kopčanech s pa. Annou
 Jelínkovou (Moravae Prostieoviensis);
 Markenreiter (Marckreuter, Margareaiter a i. j.) Konrád, cvičitel koní 1730, starší knecht,
 1731, v Kl 1742 a Kl 1766, plat 170 zl., hřebčinecký knecht Se 1757, vrchní knecht Kl 1771,
 plat 210 zl., 1783 a s Annou 1731, 1772 (možné dvě osoby), s Annou, dc. Jiřího Strencka se
 žení jako vdovec 2. 10. 1763, umírá 2. 1. 1793; manželka Anna + 2. 9. 1809 v č. 9;
 Maxová Anna 1683,
 Mazánek Filip 1718, 1737, 1763 s Dorotou 1717, 1737;
 Mazánek Václav 1765 s Barborou 1765,
 Meisl Josef, hřebčinecký knecht v Sm 1742;
 Meysl Michl, starší knecht v Kl 1742.
 Mlýnek Jiřík 1668.
 Moravec Jiří a Dorota, s. Jiří 1683.
 Nedobitý Václav, 1727, 1737, pensista Kl 1742 a 1743 (+ 15. 11. 1745) a dc. pa. Magdalena
 1735.
 Němec Štěpán, pacholek z chalupy J. M. C. v Se 1675.
 Novák Jan, pomocník Kl 1771, plat 100 zl.
 Pabičková, viz Babičková.
 Páral Petr 1667, 1676, dc. Anna 1675, syn Jiřík 1675;
 Pařízek Václav, starší knecht 1733, + 3. 7. 1742 v Kl;
 Pařízek Václav 1753, ml. knecht Kl 1742, hřebčinecký knecht Kl 1766, pensista Kl 1771,
 důchod 60 zl., s Dorotou 1733, 1753.
 Parziczek Frant., pomocník Kl 1771, plat 80 zl.;
 Patzelt Jan Jiří, ml. knecht Kl 1742, puš. knecht Kl 1766, pensista Kl 1771, důchod 60 zl.,
 s Annou 1742.
 Patzelt Václav, pensista v Kl 1742, 1743; ponocný z Obory, j. manželka Mařena 1679.
 Porziczký Jan, hřebčinecký knecht Kl 1771, plat 100 zl.;
 Potůček Adam 1666, 1678, Anna 1675, dc. Dorota 1676, Jiří 1676, 1689, Alžběta 1689,
 Václav 1667, Vojtěch 1683.
 Potůček Ant. 1751, s Kristinou 1751.
 Potůček Filip 1717, 1725, hřebčinecký knecht Kl 1742 s Annou 1717, 1725.
 Poubek, dc. Jana 1677.
 Pouschitský Jan, puš. knecht Kl 1766.
 Prandl (viz též Brandl) Jan, řezač slámy, Kl 1766 ("vlastně slouha"), Kl 1771, plat 100 zl.
 Rallisch Jiří 1741, 1745, hřebčinecký knecht Kl 1742 a Kl 1766, r. 1748 v Se, pensista
 Kl 1771, důchod 60 zl., s Veronikou 1741, 1748.
 Rallisch Josef, pomocník Kl 1771, plat 80 zl.
 Rallisch Václav, knecht taž. klisen, Kl 1771, plat 120 zl.
 Rokytky Dorota (od selmických vrat) 1676.
 Rosa Ondře, pacholek (+ a. 1669), dc. Marie 19. 5. 1669;
 Roubal viz Jetýlek Mikuláš;
 Růžička Martin, zahradník oborský a Kateřina, dc. Karla Petra 12. 2. 1667;
 Růžička Matěj 1667.
 Růžička Pavel, st. knecht + 4. 4. 1743 v Kl.
 Seišonovský Václav, pacholek 1675.
 Schmid Petr, puš. knecht Kl 1771, plat 120 zl.
 Sobotka Daniel 1738, starší knecht Kl 1742 (+ 23. 9. 1743 v Kl) s Annou 1738.
 Sobotka Václav, noční hlídač Kl 1771, plat 50 zl.
 Sobotka Severyn, pacholek 1670 a Kateřina 1675, 1683, dc. Dorota 1670.
 Stará Kateřina, šenkýřka z Obory 1683.
 Stekl (Stöckl) Václav 1739, 1742, pens. noční hlídač Kl 1742 (a 1743 zastává současně
 službu hrobníka) s Marií Magd. 1739, 1742;
 Streidt Václav 1738.
 Strenck Antonín Se 1764, 1776, s Annou roz. Stefanovou 1764, 1776;
 Strenk Frant., 1738, 1739, ml. knecht Kl 1742 s Ludmilou 1739.
 Strenk (Strúnck, Streng) Jiří, 1718, 1729, hřebčinecký knecht na čele knechtů v Se 1742
 (+ 8. 6. 1745) s Kateřinou 1722 a Annou 1730.
 Strenk Jiří, 1752, 1757, hřebčinecký knecht v Se 1742, v Kl 1766 a Kl 1771, plat 100 zl.,
 (+ 14. 7. 1772 v Se č. 3 stár 75 let) s Kateřinou 1735, 1752, 1754;
 Strenk Vavřinec 1683 a Kateřina 1673, 1683, dc. Terezie 1683;
 Svačina viz Zvačina.

- Svoboda Václav a Mařena, 1689, dc. Anna 1689.
 Šilhánek Václav 1735, 1737 s dc. pa. Ludmilou 1735, 1737.
 Šilhavý Antonín 1739, 1748 (+ a. 1775) starší knecht Kl 1741, hřebčinecký knecht v Se 1742 s Ludmilou 1739, 1748.
 Šilhavý Jan v Se 1767, 1769, 1772, hřebčinecký knecht v Kl 1766 a Kl 1771, plat 100 zl. s Veronikou, roz. Kurkovou 1767 - 1772.
 Špaček Jan 1737, hřebčinecký knecht v Se 1742, (+ 27. 2. 1758 Se) s Annou 1737 a s Dorotou 1739.
 Špaček Jan, hřebčinecký knecht Kl 1766.
 Špaček Josef, 1768, noční hlídač 1740, 1752, Se 1766 ("vlastně slouha") v Kl 1771, (+ 11. 12. 1777, Š) plat 50 zl. s Zuzanou 1740, 1752;
 Špaček Václav a Alyna 1674, a Kateřina 1689, syn Mikuláš 1674.
 Špaček Václav, hřebčinecký knecht v Sm 1742, potom Kl 1766 a Kl 1771, plat 50 zl., s Markétou 1767; později rodina v Kopčanech 1818 - 1832.
 Šperglerová Alžběta 1674.
 Tkadlec Matěj 1667.
 Válek (Walek) Matyáš, podd., přišlý s Bukovskými z Voděrad 1727, 1745; v r. 1747 již zhoštěn, ml. knecht Kl 1742.
 Verunáč Řehoř a Dorota 1695.
 Vídeňský Václav 1676.
 Voglmajer Bartoloměj, správce koní či cvičitel koní (Rossbereiter) 1676 s Annou 1727, 1744 a s dc. pa. Annou 1753;
 Wagenknecht Filip, ml. knecht Kl 1742.
 Wiesenberger Matyáš 1718, 1742, hřebčinecký knecht Kl 1742 na čele knechtů v Kl a syn;
 Wiesenberger Štěpán 1675 a Alžběta 1683.
 Wiesenberger Václav 1729, 1752, hřebčinecký knecht 1742; r. 1763 truhlář, s Marií Magdal. 1739, 1752, 1763.
 Zajk Krystián 1676, 1679.
 Zrenová Kordula, Z. správce dvora (Hofbereiter) 1676.
 Zielmann Václav a Alžběta 1674, dc. Alžběta 1674.
 Zwačina Jan 1676.

Kováři (posloupně):

- Štekl Jan 1666, 1669, 1673;
 Štěpán 1676, Magdalena 1676, Alžběta 1677, "manželka starýho Štěpána" 1678;
 Schmied Frant. 1720, 1739 s Marií Magdal. 1730;
 Schlegl Josef 1727, 1739 s dc. Magdalenou 1732, 1739. R. 1739 měl platu 144 zl. ročně "stejně jako smrkovický kovář";
 Šmíd Josef 1737, 1747 s Marií Magdal. 1739, 1747;
 Svoboda Samuel ve Sm 1742 a 1744 (+ 14. 12, 1745);
 Patzelt Jan 1746, 1755 a Annou 1746, 1755.
 Jekl (Jščkl) Tomáš 1746, 1754; 20. 2. 1749 se žení jako vdovec s pa. Antoníí, dc. chirurga Reinharda, 1754;
 Svoboda Frant. 1765;
 Dobsch (Topsch) Jan, Kl 1766 (ročně 168 zl.) s Klárou 1764;
 Tesseler Jiří Kl 1771;
 Rissmann Jakub, 1785.

Z dopisního souboru hřebčineckého úředníka Mayerhofera, písaře (Š - Gestüttschreiber) jsou poznámky o některých záležitostech mužstva. Tak na příkl. o Vánocích 1777 píše, že dlouho nemocný noční hlídač Špaček konečně 11. 12. zemřel a o jeho místo se ucházejí zetové Ant. Markreittera a Václav Sobotka, což Niccolletti dopisem 16. 1. 1778 rozhoduje ve prospěch Markreittera. Dále Mayerhofer v létě 1778 píše, že by měly být zrušeny chovy ovcí u Pavelky a jiných obyvatel (Inwohnerů). Chov ovcí na hřebčineckých pastvinách byl reliktem z doby vlnářské manufaktury Trattmansdorf, která zanikla r. 1770. (Po smrti svob. p. z Toussaintů?)

Zajímavé jsou také otisky pečetidel knechtů. Někteří mají svá stálá vlastní, někteří při podpisech stvrzenek používají cizí (svých druhů.) Je jisté, že svobodný občan musel mít možnost doložit své právo jednat samostatně, kdekoliv na území své vlasti. Apráve tomu sloužilo pečetidlo, osobní znamení, jakási to "ochranná známka", stvrzující doklady spolu s podpisem.

Pěknou soupřavou pečeti jsou doklady při hnaní stáda koní s potvrzeními hostinců, obchod-

Hřebčinecký profous 1773
Adam Pajer (Bayer)

Franz Huebe,
k. k. Reithknecht
(c. k. jezdec) 10. 4. 1779

Knecht
Augustin Daness 26. 3. 1779

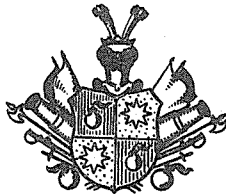
Knecht
Franz Markreitter
19. 4. 1779

Hostinský Oberhollabrunn
Josef Auer, Wirt alda

Christoph Sanner,
k. k. Reithknecht
(c. k. jezdec)

Hostinský Litahrn
Mathias Söpfert,
30. 3. 1779
Gastwirth alda

Mathias Gstättner,
k. k. Rosswarter
(c. k. hlídač koní) 19. 4. 1779

Jacob Schelle,
k. k. Jäger zu Laxenburg
(c. k. myslivec v Laxenburgu)

Knecht
Slavíček 19. 4. 1779

Wentzl Stastný, Teutbrod
3. 4. 1779 (Prodej sena,
ovsu, slámy v Havl. Brodě)

Jacob Aistermann,
Gestüttsschmidt zu
Laxenburg 21. 7. 1779
(Hřebčinecký kovář v Laxenburgu)

Kreslil Karel Liška

Pečetě s podpisy na stvrzenkách - osobní znamení.

nků, lesnků a hřebčinských knechtů z r. 1779 (podle linie transportu z Kladruhu do Laxenburgu.) V příloze uvádím některé kresebné.

Prameny pro vyšetření záznamů o zaměstnancích hřebčína jsou:

1) matriky Týnce nad Labem (středočeský kraj); křestní byly zachovány jen v období 15. 6. 1673 - 14. 12. 1703 a pak od 1. 11. 1704; oddací v období 28. 9. 1666 až 26. 11. 1702 atd. i když v této matrice je záznam, že starší zápisy jsou v knize uložené v sakristii. Potom 2) matriky Kladruhu/Labem (východočeský kraj), 3) matriky Selmic a Smrkovic (východočeský kraj), 4) zповědání seznamy arcidiecéze pražské, 5) seznamy zaměstnanců v materiálech archivu Nejvyššího dvorního štolby (ÚSTA), 6) Bývalý zemský archiv; musejní sbírky F a CH - Kladruhy nad Labem - Z.

PÁTRÁ SE PO

GOTTESHEIM z GENTERTHEIMU, emigroval (zac. 17. stol.) z Elsaska (Hagenau ?) do Prahy. Veškeré zprávy sbírá H. Dobiášová, Ostrava Poruba, Resslerova č. 1039.

Hledám datum a místo úmrtí Václava KLÍMY a jeho ženy Barbory. Václav Klíma * 5. 7. 1798 v Hlubočepích č. 1 (č. 8) na mlýně otce Václava Klímy a matky Anny, roz. Trojanové ze Suchdola. Vyučil se sladovnictví v Klobukách (Slánsko), kde se oženil 28. 7. 1834 s Barborou (* 15. 6. 1800 v Klobukách) dcerou sládky Leopolda Pössnera a Marie Veroniky. Po svatbě byl nájemcem hospody ve Vraném č. 31 (Slánsko), kde se mu narodil r. 1836 syn Emanuel, který byl živ ještě r. 1881. Veškeré stopy a detaily po r. 1836 odměním. Ing. Gentner Viktor, Praha 4, Pod vilami 13.

Hledám osudy Václava POSSNERA * 28. 11. 1803 v Klobukách (Slánsko) syna sládky Leopolda Pössnera a Marie. Byl živ (neženat) ještě r. 1835. Ing. Gentner Viktor, Praha 4, Pod vilami 13.

Hledám datum a místo narození mezi r. 1798 až 1802 Jana GENTNERA (Jméno bývá kolmeno do mutací s jedním T, nebo s K, respektive s I, A, O, Ů. Jeho rodiče František a Anna měli najmutý mlýn v Rychnově nad Kněžnou do r. 1801. Pak koupili mlýn ve Žlebech, kde se usídlili na jaře 1802. Možná, že zápis může být někde podle trasy stěhování. Ostatní životopisné detaily i příbuzných jsou mi podrobně známy. Hledaný zápis dobře odměním. Ing. Gentner Viktor, Praha 4, Pod vilami 13.

Hledají se informace ke jménům PELANT a URBANIDES. Ing. Ivo Pelant, Novodvorská 1092, Praha 4.

YVMĚNÍM: čas. Rodokmen, roč. I/1946, čís. 1 - 4, roč. II/1947, čís. 1, 2 a čas. Rodokmen, roč. II/1940, čís. 2, ZA čas. Podřipský kraj, roč. I/1934, čís. 1, roč. V/1938, čís. 3 a 4, Rodokmen, roč. II/1940, čís. 4, Dějiny - Tradice - Rod, roč. I/1940, čís. 1, Rodokmen roč. 1941, čís. 2 a další. Eventuelně prodám a koupím. Ing. Jiří Musil, Koněvova 150, Praha 3 - Žižkov.

LOSENICKÝ (LESONICKÝ, LESENICKÝ a j.), BRANIŠ (BRANIŠOVSKÝ), ŠÍPAŘ. Všechny zprávy hledá V. Losenický, Č. Krumlov, Hor. Brána 322.

Připomínky:

- 1) Články pro G - H Listy zasílejte výhradně na adresu Dr. Vlad. J. Sedlák, Praha 5 - Smíchov, Ostrovského 29 nebo Ing. Viktor Gentner, Praha 4 - Nusle, Pod vilami 13.
- 2) Pokud rukopisy píšete strojem, prosíme, aby písma: a, o, e, s atpod. měla očistěné typy, aby při přepisování nedocházelo k záměnám.
- 3) Všechny platby pro GHSP označujte na rubu poštovní složky účelem platby, aby nedošlo k nejasnostem.
- 4) Jsou nám vítány peněžní příspěvky na tiskový fond. Za dosud zasláné děkujeme.
- 5) Za otištěné dotazy v rubrice: Pátrá se po... zasílejte po 1 Kčs / 1 řádek ve známkách nebo složenkou na adresu GHSP.
- 6) Očekáváme i nadále písemný styk se členy. Vaše náměty pro články budou nám podkladem pro trvalé rozvinutí co nejužší spolupráce s Vámi a vyhovění potřebám širokého členstva. Sami pocítujeme potřebu zodpovězení mnoha nejasných problémů. Ale které jsou ty hlavnější?

Redakce G - H Listů

G - H

Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze

Vycházejí ve volných lhotách pro interní potřebu členů společnosti

Řídí odpovědný redaktor Dr Vlad. J. Sedlák, Praha 5, Ostrovského 29 s redakční radou: Dr Ing. V. Elznic, Ing. V. Genttner, Ing. J. Musil, Dr V. Palivec, J. Prusík, Pavel R. Pokorný

